

Pertti Jarla ja yritysmarkkinoinnin korkeajännitys

Mustanaamiokin seikkailee
Jarlan suojeluksessa.

Otto Sinisalo

“Joskus 2000-luvulla joku laski, että olen ehkä eniten Jari Sarasvuota kuunnellut henkilö maailmassa”, muistelee Helsingin sanomien Fingerpori-sarjakuvasta tuttu Pertti Jarla. Trainer’s House -konsulttitoimiston kautta vuosikymmen sitten luentovisualisoijana aloittanut Jarla kertoo Sarjainfolle sarjakuvan käytöstä markkinoinnista, työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisesta ja skepsismistä.

Jarla päätyi työhönsä, kuten monet muutkin, sattuman kautta. “Alun perin en ole missään vaiheessa päättänyt, että lähdän yritysmarkkinoinnin piiriin. Olin opiskelemassa animaatiota työttömien nuorten täydennyskoulutuskurssilla TaiK:issa ja pohdin, että jokin duuni pitäisi

varmaan jostain hankkia. Ilmoitustaululla oli tuolloin Writers’ Studion nimellä kulkevan Trainers’ Housen ilmoitus, jossa haettiin luentovisualisoijaa. Piirtäjiä haettiin koetilaisuudella. En tiennyt konsulttitoimistista mitään, mutta menin silti kokeeseen. Jari Sarasvuo piti lyhyen valmennuksen ryhmälle ja kokelaat yrittivät piirtää sen pohjalta jonkinlaista sarjakuvaa. Tilanne oli hermostuttava, joten tein kuten koulussakin, jos en tiennyt kokeessa vastauksia: aloin lyödä läskiksi. Jostain syystä minut kuitenkin otettiin jatkokon”, Jarla kertoo.

Koepiirtämisistä alkoi nyt jo kymmenvuotinen ura luentovisualisoijana.

“Pikku hiljaa muut luentovisualisoijat lopettivat ja ainoastaan minua käytettiin. Asiakkaat tykkäsivät, kun väänsin vakavista asiasta huumorikuvia. Sitten Trainer’s House alkoi teettää kuvituksia

kaikkean muuhunkin, muun muassa työkirjoihin. Ennen pitkään eri asiakasfirmat alkoivat tilaamaan suoraan minulta enemmän ja enemmän. En ole missään vaiheessa yrittänyt markkinoida itseäni, mutta jossain vaiheessa puhelin alkoi vaan soida. Kymmenen vuoden aikana työt ovat lisääntyneet ja jossain vaiheessa olen tajunnut myös nostaa tuntihintoja ja perustaa toiminimen. Huomaamattani olen ajautunut tekemään luentokuvituksia melkein päivittäin.”

Luentovisualisoijan tehtävä on osallistua asiakkaiden koulutustilaisuuksiin ja piirtää vaihtoehtoiset muistiinpanot osana koulutuspakettia.

“Yritysvaivannäköissä toivotaan, että valmennettavat tekevät omia muistiinpanoja. Luentokuvitukset ovatkin täydentäviä muistiinpanoja, jossa asiat käsitellään vähän eri kantilta. Asiakkaat ovat esimer-

kiksi olleet tyytyväisiä, jos olen napannut keskustelusta jotain, joka ei muuten ole hirveästi tullut esiin. Olen saattanut vaikkapa piirtää jostain sivuaiheesta tai piirtää luennon asiat eri näkökulmasta. Jokainen kuva voi edistää oppimista ja erityisesti humoristiset piirroksot edistävät oppimista paremmin. Asialliset kuvat harvemmin lisäävät mitään luennon sisältöön.”

Hektiseen tahtiin piiretyt luento-visualisointikuvat tulevat melkein päselkäytimestä.

“Luennolla piirtäessä ei ehdi miettimään, vaan pitää työskennellä koko ajan. Se on sellaista automaattikirjoitusta: huomaa, että mielessä pyörivät asiat ilmestyvät paperille. Jos on vaikka lukenut supersankarisarjakuvaa ennen luentoja, luentokuvitukseseen tulee supermiehiä.”

Kuva iskee lujempaa kuin Mustanaamion nyrkki

Luentomuistiinpanojen ohella syntyy myös muuta kuvallista materiaalia.

“Näihin valmennuksiin liittyy yleensä kutsu, joka voi olla juliste tai sarjakuva, jos kyseessä on iso firma. Se tulee luetuksi ja jää mieleen paremmin kuin sähköposti tai teksti. Valmennuksiin tulee tehtyä työkirjoja, joissa on piirtämiä kuvia ja otsikoita, joiden alle ihmiset voivat sitten omia muistiinpanojaan. Ja sitten muistinvirkistysmatskuina voidaan piirtää jotain avainkohtia valmennuksen jälkeen.”

Rutinoituneelle ammatilliselle luento-visualisointi ei vaadi erityistä valmistelua – liika valmistautuminen enemmänkin haittaa.

“Kun improvisoi, ennakkovalmistelu saattaa olla enemmän haitaksi. Piirtäminen sujuu luontevimmin kun vain kuuntelee tilaisuudessa korvat auki ja antaa kynän käydä. Firmasta ei tarvitse tietää kuin nimi sekä toimiala ja tietää onko yleisö myyjä vai tehtaan ihmisiä. Ei

Neuleyhdistys Ullan käsityösivustolle valmistunutta Nurja puoli -sarjakuvaa.

tarvitse vaikkapa tietää, miten asiakkaan valmistamat laitteet toimivat – sellaisten asioiden yliopiskelu voi olla haitallistakin. Trainer’s Housen valmennukset eivät ole tuotevalmennuksia, vaan enemmän ’miten jaksat työpaikalla’ -tyyppisiä luentoja.”

Jarla on tunnettu kaksimielisistä ja roiseistakin sarjakuvista. Silti yritysmaailmasta löytyy vastaavaista yleisöä miehen huumorille.

“Jotkut harvat asiakkaat voivat olla tarkempia, etteivät piirroksot loukkaa ketään. Neutraaliin materiaaliin en ehkä oikein olekaan sopiva, mutta jos tehdään luentokuvituksia omalle porukalle – vaika

kapa joku autokauppa haluaa viedä jonkin asian perille myyjilleen – niin kannattaa-kin olla ronski. Harva jaksaa lukea liian kilttejä juttuja. Jos piirrosjälki on vielä vähän rosoisen näköistä, se jää mieleen paremmin. On sääli, jos yritys kuvituksissa jäädään varman päälle pelaamiseen. Silloin kuvitus ei ole paljon pelkkää tekstiä kummempaa.”

Elämme kuvien täyttämässä maailmassa. Onko piirroskuvalla vielä arvoa clipartin hallitsemassa bisneskuvastossa?

“Clipart on muuttunut leipätekstiksi. Kun ihmisiä pommitetaan mainoksilla ja maileilla, vähän ronskempi kuva ainakin vähän pomppaa esiin. Se voi olla hyvä tapa viedä jokin monimutkainen asia eteenpäin jos ihmiset ovat kiireisiä. Parhaimmillaan kuva voi kiteyttää pidemmänkin tekstin. Sen on tarkoitus olla tekstiä mieleenpainuvampi, nopeampi ja huomiota herättävämpi. Tietysti, jos pilakuvia tulisi joka luukusta, niihinkin turtuisi.”

Piirtäjään tarttuu muutakin kuin tussia

Koulutuksissa Jarlan tehtävä on kuvittaa, ei niinkään opiskella. Silti joitain oppeja on tarttunut piirtäjäänkin yritysmaailmasta.

“En ole tietoisesti ajatellut luennoilla, että tässäpä hyvä juttu. Silti tietynlainen ammattimaisuus tarttuu – istuu vaan

BP Asennus Oy:lle tehtyä rekrytointisarjakuvaa.

Kuinka kuvitusidea laimenee.

perse penkkiin ja piirtää jos ei mitään tunnu syntyvän. Minä olen laiska, joten nopean, tehokkaan tekemisen kulttuurista on hyötyä! Työmoraali voi tarttua ja sitä voi oppia. Minulta ei ole koskaan vaadittu mitään hirveän kilttiä, joten mitään pliisua tai lassyä ei ole tullut pakosta tehtyä. Sen sijaan minua on kannustettu tekemään entistä ronskimpaa kamaa. Ei siis kannata pelätä piirrosten tekemistä firmoille.”

Tehokas piirtämisenrutiini on tehnyt myös Fingerporin tekemisestä helpompaa.

”Kun ajattelee mikä työtahti siinä on ollut, tuskin olisin saanut koko strippisarjaa tehtyä jos olisin viettänyt jollakin muulla tavalla nämä 10 vuotta. Kyllä työ yritysmailmassa on vaikuttanut maailmankuvaankin. Pahkasikaan tekemissäni jutuissa oli sellaista väkisin väännettyä yritystä olla anarkistinen ja undergroundhenkinen – nissä saattoi olla vaikkapa anarkiasymboleja piirrettyinä ruutuihin! Nykyisin minun ei tarvitse enää samalla tavalla pakottaa anarkismia sarjakuviiini.”

Vuonna 2002 ilmestynyt Myynnin korkeajännitys oli Sarasvuon ja Jarlan yhteisprojekti, sarjakuvaa hyödyntävä myyntiopas.

”Puhuin silloisille Writer’s Studion työntekijöille ’Vasta-alkajille ja edistyneille’ -sarjakuvakirjoista. Innostuin ajatuksista viedä läpi asiasisältöä sarjakuvien, ja olen vieläkin siitä kiinnostunut. Siihen aikaan heillä oli mielessä ehkä jotain samankaltaista, koska he lähtivät mukaan hankkeeseen heti kun esittelin Myynnin korkeajännityksen idean. Kirjan muoto jäi kiireisen tahdin takia vähän puolitehisen. Sen sijaan että siinä olisivat sarjakuva ja asia yhteenliitettyinä, siinä oli vuorotellen sivu sarjakuvaa ja sivu tekstiä. Ne kertoivat samosta asiasta mutta ne eivät oikein yhdistyneet luontevasti.”

Ajatus sarjakuvamuotoisesta tietokirjasta jäi elämään Jarlan mieleen.

”Olen lukenut paljon skeptisiä ja tieteellisiä teoksia, joita voisin käyttää. Tieteellisen ajattelutavan soveltaminen ja taikauskoisuuden syiden osoittaminen olisi kiinnostava aihe. Jonkinlainen skeptisismi vasta-alkajille ja edistyneille –opus olisi hauska tehdä.”

Vaikka voisi toisin kuvitella, sarjakuva yritysmarkkinoinnin välineenä ei juuri kohtaa muutosvastarintaa.

”Kyllä ihmiset osaavat lukea sarjakuvaa. Sellaiseen harvemmin törmää, että joku ei haluaisi lukea sarjakuvaa. Työstäessämme Sarasvuon kanssa Myynnin korkeajännitystä, tehtiin myynnin opiskelijoille ja ammattilaisille kysely. Sen mukaan aika moni ei olisi suostunut opettelemaan asioita sarjakuvalla, vaan olisivat halunneet lukea perinteistä oppikirjaa. Asenteet ovat kuitenkin muuttuneet enkä ole kuullut tällaisia kommentteja enää mistään. Sellaista sarjakuvallukutaidottomuutta ei enää ole: kaikenikäiset bisnesmiehet ovat tulleet kehuaan sarjakuvaopetusmateriaaleja.”

Keskikaljabaarin eksotiikka

Fingerporissa liikutaan toisinaan yrityseminaareissa ja liikematkoilla. Mitään Dilbertiä Jarla ei kuitenkaan ole tekemässä. Enemmän Fingerporin yritysmailma

muistuttaa vanhaa Suomi-kuvaa viime vuosisadan puolestavälillä.

”Huomaan tekeväni sellaista periodikuvaa ja hyväksyn sen, vaikka se ei olekaan suunniteltua. Täytyy myöntää, että sellainen vanhakantainen yritysmailma, jossa möhömahaiset miehet juovat kabineteissa keskiolutta on viehättävä. Voisin viljellä sitä enemmänkin! Kuitenkin kun tulee vitsi mieleen, niin helposti assosioin sen siihen, mitä päivisin näkee. Tuttuihin asioihin tarttuu helposti: tekee mieli vaikkapa piirtää leipomista keittiössä, toisinaan taas vaikkapa kunnallispolitiikkaa, joka tuntuu hienolta ja eksoottiselta! Eräs harvemmin nähty Fingerporin hahmo on Heimo Vesan pomo – tämä tasatukkainen tyyppi – joka on jäänyt vähän kehittymättä. Se edustaa näitä tyyppejä, joiden kanssa teen töitä, mutta koska näen heitä päivittäin, en oikein jaksa tehdä niistä strippejä.”

Edelleen luentovisuaalisointeja tekevä Jarla piirtää viitenä päivänä viikossa.

”Sarjakuvat vievät koko ajan enemmän aikaa tilaustöiltä, mutta Fingerpori jää helposti kaiken muun jalkoihin. Se on vähän tyhmää, koska se on kuitenkin tavallaan ykkösprojektini. Maanantaista torstaihin teen yrityskuvituksia ja perjantaisin Fingerporia. Fingerpori-albumin tulojen ansiosta keskityn kuukauden ajaksi pelkkään sarjakuvaan.”

Entäpä nauttiiko viisi päivää viikossa työskentelevä Jarla enää piirtämisestä?

”Se vaihtelee päivittäin. Tänään oli vaikeaa: en herännyt kunnolla koko päivänä ja piirtäminen oli väkijoukosta tervanjuontia. Kun piirtäminen sujuu, Fingerpori ja yrityskuvitukset tuntuvat oikein mukavilta. Yrityskuvitukset ovat hyvä tapa tienata liksaa, mutta Fingerporissa saa tehdä juttuja puhtaasti omasta päästä.”

Jarla piirtää työksensä huumoripitoista materiaalia. Sekoittavatko ihmiset siviili-Jarlan ja humoristi-Jarlan? Pyydetäänkö miestä firman pikkujouluihin kertomaan vitsejä?

”Iskostunut käsitys synkistä humoristeista elää edelleen. Kaikki ovat tietävinään, että huumorijuttujen tekijät on hiljaisia ja vakavia. Ei mua pyydetä pikkujouluihin ollenkaan! Se voi kyllä ehkä johtua joistakin menneistä pikkujouluista...”

Luentovisuaalisointikuvitusta.